

4. Щипак Г.В., Недоступов Р.А., Щипак В.Г. Селекция озимой твердой пшеницы на повышение адаптивного потенциала и урожайность. *Вавиловский журнал генетики и селекции*. 2012. Т. 16. № 2. С. 455-463.

5. Ушкаренко В. О. та ін. Наукові дослідження в агрономії. *Навчальний посібник*. Херсон: Грінь Д. С., 2016. 316 с.

6. Ушкаренко В. О., Вожегова Р. А., Голобородько С. П., Коковіхін С. В. Методика польового дослідження (Зрошуване землеробство): *навч. посіб.* Херсон: Грінь Д. С. 2014. 448 с.

Тематика: Економічні науки

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Карнаушенко А.С.

к.е.н., ст. викладач кафедри економіки та фінансів
Херсонський державний аграрний університет

Функціонування підприємства в умовах ринку залежить від його здатності отримувати прибуток. Саме тому виникає необхідність ефективного і безперервного управління прибутком. Управління прибутком являє собою процес вироблення і прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах її формування, розподілу, використання і планування на підприємстві [1]. Для того щоб виявити основні перспективи розвитку підприємства, потрібно виявити причини і спрогнозувати наслідки різних процесів, визначити вплив різних чинників на формування фінансового результату виробничо-господарської діяльності підприємства [2]. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає в себе факторний аналіз прибутку від продажу продукції або надання послуг, який дозволяє врахувати вплив окремих чинників (як внутрішніх, так і зовнішніх), які впливають на формування

підсумкового показника. Основним завданням факторного аналізу є пошук шляхів і способів максимізації прибутку підприємства [3].

Проведемо факторний аналіз зміни прибутку для досліджуваного підприємства «Х». Для цього проаналізуємо вплив зміни доходів, витрат та витрат на 1 грн. реалізованої продукції на зміну прибутку. Вихідні дані наведено в таблиці 1.

Модель проведеного факторного аналізу має наступний вигляд:

$$P_1 + P_2 + P_3 = \Delta P, \text{ де}$$

1. P_1 – зміна прибутку за рахунок зміни витрат;
2. P_2 – зміна прибутку за рахунок зміни доходів;
3. P_3 – зміна прибутку за рахунок зміни витрат на 1 грн. доходів.

Таблиця 1

Вихідні дані для проведення факторного аналізу зміни прибутку підприємства «Х» за 2016- 2018 рр.

Показник	За рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±	
	2016	2017	2018	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.
Доходи	10777	7165	8139	974	-2638
Витрати	10778	7137	8117	980	-2661
Прибуток	-1	18	28	10	29
Витрати на 1 грн. доходу	1.0	1.0	1.0	0.00	0.00

Необхідні розрахунки наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Факторний аналіз зміни прибутку підприємства «Х» за 2016- 2018 роки

Показники	Значення за 2017 від 2018 рр.	Значення за 2016 від 2018 рр.
Коефіцієнт співвідношення витрат	1.1	0.8
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат	2.5	0.2
Коефіцієнт співвідношення доходу	1.1	0.8
Зміна прибутку за рахунок зміни доходу	-0.02	0.00
Зміна прибутку за рахунок витрат на 1 грн. доходу	-9.8	22.8
Загальна сума впливу на зміну прибутку	-7.4	23.0

Для початку визначимо коефіцієнт співвідношення витрат підприємства за період з 2017 по 2018 рр. Для цього: $8117 / 7137 = 1.1$;

Визначимо співвідношення витрат за період з 2016 по 2018 рр. Для цього: $8117 / 10778 = 0.8$;

Отже, за період з 2017 по 2018 рр прибуток підприємства збільшився за рахунок росту витрат на: $18 \times (1.1 - 1) = 2.5$ тис. грн.

За період з 2016 по 2018 рр. прибуток підприємства збільшився за рахунок зменшення обсягів витрат на: $-1 \times (0.8 - 1) = 0.2$ тис. грн.

Проведемо обчислення співвідношення доходу підприємства.

За період з 2017 по 2018 рр. співвідношення доходу склало: $8139 / 7165 = 1.1$. За період з 2016 по 2018 рр. співвідношення доходу склало: $8139 / 10777 = 0.8$

Визначимо вплив зміни доходу на зміну прибутку.

За період з 2017 по 2018 рр. прибуток підприємства зменшився за рахунок росту доходу (зміни структури асортименту) на: $18 \times (1.1 - 1.1) = -0.02$ тис. грн.

Визначимо вплив зміни витрат на 1 грн. доходу на зміну чистого прибутку підприємства «Х». За період з 2017 по 2018 рр. прибуток підприємства зменшився за рахунок росту витрат на 1 грн. доходу на: $8139 \times (1.0 - 1.0) = -9.8$ тис. грн.

За період з 2016 по 2018 рр. прибуток підприємства збільшився за рахунок зменшення витрат на 1 грн. доходу на: $8139 \times (1.0 - 1.0) = 22.8$ тис. грн.

Отже, чистий прибуток за останній рік збільшився на 10 тис. грн.

Зміна відбулася за рахунок:

1. росту витрат на 2.5 тис.грн;
2. зменшення доходу на -0.02 тис.грн;
3. росту витрат на 1 грн. доходу на -9.8 тис. грн.

У порівнянні із показником за 2016 р. чистий прибуток збільшився на 29 тис. грн. за рахунок:

1. зменшення витрат на 0.2 тис.грн;
2. зменшення витрат на 1 грн. доходу на 22.8 тис. грн.

В умовах розвитку ринкових відносин і загострення конкурентної боротьби між товаровиробниками кожне, підприємство визначає свій шлях досягнення ефективного виробництва [4]. Конкурентоспроможність підприємства перш за все залежить від його здатності отримувати прибуток. Аналіз фінансового стану підприємства дозволяє визначити тенденції його розвитку, дати комплексну оцінку господарської, комерційної діяльності та слугує ланкою між прийняттям управлінських рішень і виробничою діяльністю [4].

Таким чином, факторний аналіз прибутку від продажу продукції дозволяє визначати економічну ефективність використання ресурсів підприємства, виявляти і вимірювати внутрішні резерви підвищення ефективності виробництва, розробляти організаційно-економічні заходи щодо використання виявлених резервів.

Список літератури:

1. Скібіцька Л.І., Матвеев В.В., Щелкунов В.І., Подреза С.М. Антикризовий менеджмент: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 584 с.
2. Діденко А. В. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства та шляхи його поліпшення. Молодий вчений. 2018. №40. с. 126-127. URL <https://moluch.ru/archive/226/52928/> (дата звернення: 30.03.2020).
3. Карнаушенко А. С. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку роздрібного товарообороту в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6847> (дата звернення: 30.03.2020).
4. Petrenko V., Karnaushenko A. Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Т.3. №5. с. 203-207.